

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2017 VÄSTENORRLANDS LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2017-2018

Martin Gandal, 010-486 04 44
Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåtet med angivande av källa
Arbetsförmedlingen 2017-06-13

Innehåll

Sammanfattning	2
Sysselsättningen ökar något.... ..	2
...men minskningen av arbetslöshet avtar under 2017	2
...och utmaningar finns	3
Konjunkturläget i Västernorrlands län	4
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet.....	8
Näringsgrenar.....	12
Jord- och skogsbruk.....	12
Industri	13
Byggverksamhet	15
Privata tjänster	17
Offentliga tjänster.....	20
Matchningsläget på arbetsmarknaden	22
Befolkning och arbetskraft.....	26
Arbetsför befolkning 15-64 år förändring per år och arbetskraftsdeltagande	27
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen.....	28
Arbetslöshetens utveckling	28
Arbetslöshetens sammansättning	29
Utmaningar på länets arbetsmarknad	33
Bilagor.....	34
Bilaga 1. Metod och urval	34
Bilaga 2. Definitioner.....	36
Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning	37

Sammanfattning

Den globala ekonomin börjar få fart och världshandel ökar. Donald Trumps omfattade protektionistiska åtgärder har inte realiserats vilket har, tillsammans med ett valresultat i Frankrike som gynnar Europa, minskat den politiska osäkerheten i världen och Europa. Tillväxten i Euroområdet har börjat öka vilket bör ha goda effekter på länets arbetsmarknad.

Sveriges arbetsmarknad är fortsatt stark i jämförelse med övriga Europa. Vi har en högre ekonomisk tillväxt jämfört med euroområdet och har en av världens starkaste arbetsmarknader. Vi har i Sverige haft en god inkomstutveckling under lång tid vilket lett till en ökad privat konsumtion. Dock kommer den framtida BNP-utvecklingen vara starkt beroende av en utökad export.

Tillväxten i Sverige har smittat av sig på länet där företagarna är mycket positiva om den framtida utvecklingen. Däremot finns det skillnader inom länet. I Sundsvallsregionen har man fortsatt en generellt starkare konjunktur än Örnsköldsvik. Men den ökade världshandeln kommer ge positiva effekter för hela länet.

Sysselsättningen ökar något....

Medan sysselsättningen i riket totalt har återhämtat sig sedan finans- och skuldskrisen är utvecklingen svagare i Västernorrland och dess grannlän. Sysselsättningen är fortfarande lägre än 2008 i såväl Västernorrland som Jämtland och Gävleborgs län. I och med den rådande högkonjunkturen har länet haft en mycket god sysselsättningsutveckling. Denna utveckling bedöms fortsätta och antal sysselsatta kommer öka med 400 fram till fjärde kvartalet 2017 och ytterligare 400 till fjärde kvartalet 2018. Den positiva utvecklingen hålls tillbaka bland annat av stora bristtal och en fortsatt långsam integration av nyanlända på arbetsmarknaden.

....men minskningen av arbetslöshet avtar under 2017

Arbetslösheten i Västernorrlands län är märkbart högre än riksgenomsnittet. Sedan 2010 har den relativa arbetslösheten i länet minskat med cirka 3 procentenheter, från 12 procent till 9 procent. Antalet arbetslösa i länet har sedan senaste toppnoteringen i början av 2010 minskat med 4 350 personer, från omkring 15 200 till 10 850.

Under 2016 fortsatte minskningstakten. Bedömningen för 2017 är att arbetslösheten minskar med 100 personer i det sista kvartalet 2017. För 2018 bedöms arbetslösheten att öka med 100 personer, vilket beror på en fortsatt ökad andel personer som i nuläget står längre ifrån arbetsmarknaden.

Det finns stora skillnader i arbetslöshet mellan olika grupper. Främst finns en tydlig vattendelare mellan personer med utbildning och de personer som har en bristande utbildningsbakgrund.

...och utmaningar finns

Länet står inför många utmaningar och möjligheter. De senaste åren har länet haft en ekonomisk tillväxt och länets företag har haft en god utveckling. Sysselsättningen börjar återigen återhämtas efter chocken av finanskrisen. Allt fler företag investerar och har positiva förväntningar på framtiden. Denna utveckling bedöms fortsätta även under prognosperioden. Dock finns det orosmoln i fråga om den framtida kompetensförsörjningen i länet. Företag får det allt svårare att hitta kompetens för att kunna växa och bidra till en fortsatt positiv tillväxt.

En växande andel äldre personer i befolkning samt en ökad andel utrikes födda i utbildningsväsendet sätter hög press på expanderande av den offentliga servicen. Detta i ett läge där den offentliga sektorn redan har stora problem att ersätta de personer som går i pension.

Det stora tillskottet av utrikes födda har inneburit en möjlighet för länet att tackla bland annat den stora demografiska utmaningen som finns. Många i denna grupp är i arbetsför ålder och har de rätta kompetenserna för att bli till en tillgång på arbetsmarknaden. Dock visar statistik att denna grupp har stora problem att komma in på arbetsmarknaden vilket får stora negativa effekter på integrationen. Risker att fastna i arbetslösheten samt bli beroende av försörjningsstöd ökar. En ytterligare risk är att denna potentiella arbetskraft lämnar länet för andra regioner.

Det finns många goda exempel i länet när integrationen och etableringen fungerar på ett effektivt och bra sätt. Dock för att kunna snabba på processen behövs ett helhetsperspektiv på möjligheter och en gemensam syn vilka problem som måste lösas. För att kunna få en effektiv matchning, undvika framtida långtidsarbetslöshet och undvika en ökad press på kommunernas sociala verksamhet krävs det korta ledtider både mellan offentliga aktörer men även mellan myndigheter och företagen. För att uppnå detta krävs en kontinuerlig kommunikation mellan alla aktörer samt en grundläggande förståelse för var och ens verksamhet. Om man lyckats med detta kommer länet att växa, få unika konkurrensfördelar och bli en attraktiv region att bo och leva i.

Konjunkturläget i Västernorrlands län

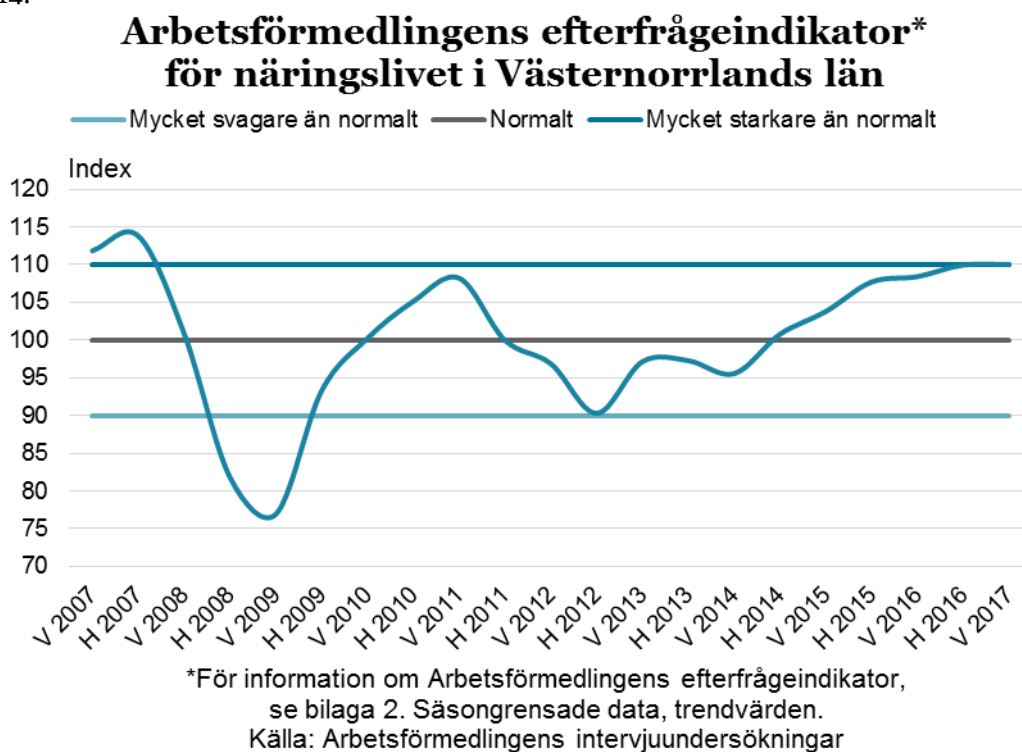
Den globala ekonomin tar fart

Efter ett par svaga kvartal har den globala ekonomin börjar ta fart och världshandeln ökar. De omfattade protektionistiska åtgärder som Trump utlovade har inte realiserats, vilket skapar en större säkerhet på världsmarknaden. I och med det samt ett val i Frankrike som Macron vann har den politiska osäkerheten minskat. Dock finns det vissa farhågor om en ”hård” brexit, vilket skulle slå tungt mot Sveriges exportindustri. Även i Euroområdet börjar återhämtningen ta fart och allt fler länder redovisar högre tillväxttal. Sverige är mitt i en hög konjunktur där vi har ett högt resursutnyttjande och få lediga resurser. Exporten blir allt mer viktigt för tillväxten och den goda tillväxten bedöms att fortsätta under 2017-2018.

Sysselsättningen i Europa fortsätter att öka och arbetslösheten fortsätter att minska. Dock finns det fortfarande en stor spridning mellan ländernas nivåer. Arbetslöshetstiderna i euroområdet är långa, vilket indikerar en hög strukturarbetslöshet. Den svenska arbetsmarknaden har en högre sysselsättningsgrad, lägre arbetslöshet och mindre inslag av långa arbetslöshetstider jämfört med många andra europeiska länder. I detta perspektiv utmärker sig den svenska arbetsmarknaden på ett positivt sätt och visar på en mycket stark svensk arbetsmarknad.

Länets företagare är fortsatt mycket positiva

Sveriges starka ekonomi avspeglas även på förväntningarna i länet där företagarna är mycket positiva. Efterfrågeindikatorn visar på ett förväntningsläge som är nästan i höjd med nivåerna innan finanskrisen. Indikatorn visar på en stabil uppgång i förväntningsläget sedan våren 2014.

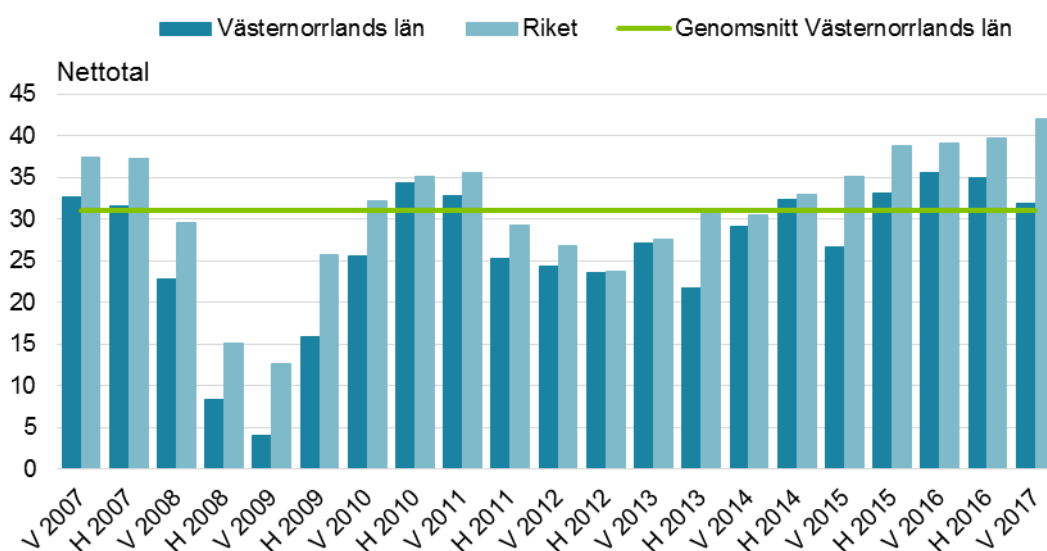
Kapacitetsutnyttjande och varselutveckling

Kapacitetsutnyttjandet ligger över riksgenomsnittet och ungefär en fjärdedel av arbetsställena har nått sitt kapacitetstak och kan inte öka sin produktion utan att behöva nyrekrytera. Högst är kapacitetsutnyttjandet i jord/skogsbruket, samt information och kommunikation där 60 procent av företagen utnyttjar sin fulla produktionskapacitet. I jordbruk och skogsbruk beror mycket av det höga kapacitetsutnyttjandet på bristande lönsamhet medan i information och kommunikation beror det på svårigheter att hitta kompetenser. Den största skillnaden från vårens prognos är att information och kommunikation har relativt sett högre kapacitetsutnyttjande i jämförelse med höstens prognos. I handeln samt hotell- och restaurangbranschen är det ungefär 20 procent av företagen som har fullt kapacitetsutnyttjande. Det är en ökning med 10 procentenheter i jämförelse med samma tid förra året. Inom handeln finns det sett stor andel som jobbar som timanställda. Detta innebär att det krävs stora efterfrågeökningar innan det blir några sysselsättningsförändringar.

På andra änden av skalan finns företag med ett större outnyttjat produktionsutrymme. 11 procent av företagen kan klara relativt stora produktionsökningar, 20 procent eller mer, utan att nyrekrytera. Störst överkapacitet finns inom hotell- och restaurangverksamhet där 17 procent har ett ledigt produktionsutrymme som överstiger 20 procent. Värt att notera att alla branscher har ett relativt högt kapacitetsutnyttjande jämfört med tidigare perioder. Detta tyder på att länet är mitt uppe i en högkonjunktur.

Om konjunkturedgångar blir kraftiga så stiger överkapaciteten mycket och snabbt. I dessa fall tvingas företagen till snabba produktionsanpassningar genom uppsägning av personal. Mellan februari och april 2017 har varslen uppgått till 317, vilket är i genomsnitt 64 varsel i månaden. Motsvarande tid förra året uppgick varslen till 406. Varselnivåerna har i ett historiskt perspektiv varit mycket låga de senaste åren och betydligt lägre än under varselvågen 2009 då länet i genomsnitt hade 340 varslade personer per månad.

Privata arbetsgivare som planerar att utöka sin personalstyrka på ett års sikt i Västernorrlands län

Säsongrensade data, trendvärden.
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

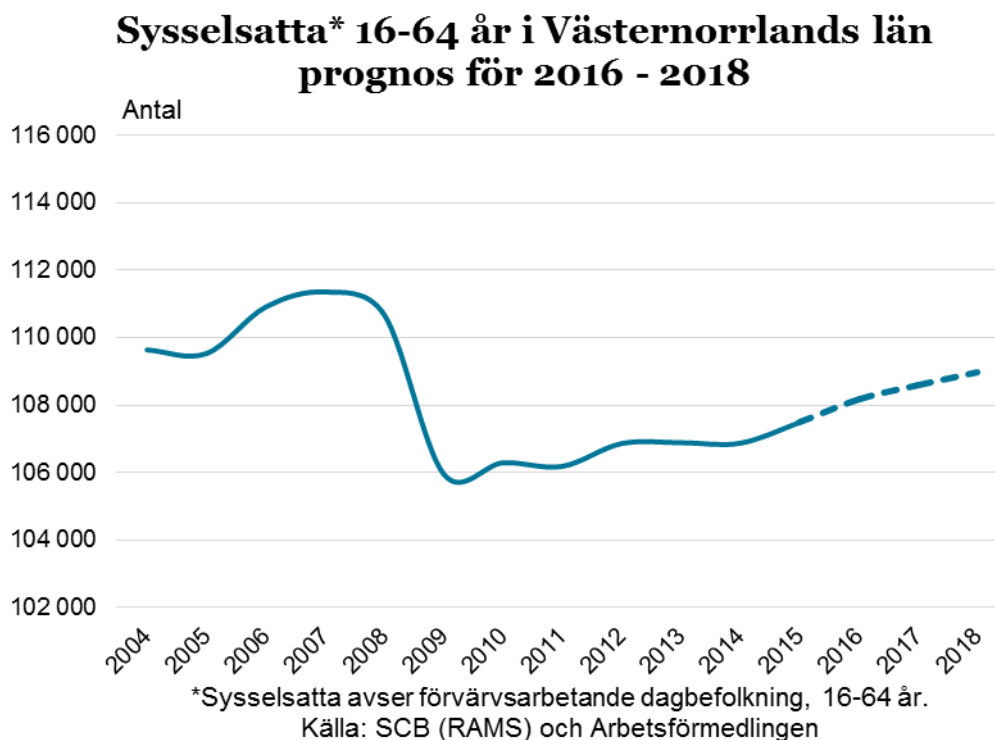
De privata arbetsgivarnas bedömning av sysselsättningsutvecklingen har skiftat de senaste åren. Länets sysselsättning påverkades kraftigt av finanskrisen men arbetsmarknaden är stark, dock inte lika starkt som rikets. Av figuren framgår att en stor del av arbetsgivarna planerar på att utöka sin arbetsstyrka på ett års sikt. Det framgår även att det är färre arbetsgivare som planerar att utöka sin personal jämfört de senaste perioderna. Störst är ökningen bland information och kommunikation men även inom tillverkning och utvinning. Däremot redovisar de andra branscherna minskade anställningsplaner jämfört med de två senaste perioderna. De positiva

anställningsplanerna i tillverkningsindustrin beror på en förbättrad världskonjunktur samt omfattade investeringar som har förbättrat produktivitet och konkurrenskraft inom länets industrier.

Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Antalet sysselsatta fortsätter att öka

Den sammanlagda sysselsättningen i Västernorrlands län omfattar cirka 108 000 personer. I samband med finanskrisen föll sysselsättningen med över 4 000 personer inom loppet av ett år. Av bilden nedan framgår det att länet har börjat återhämta sig. De senaste åren har sysselsättningen ökat betydligt. Sysselsättningsåterhämtningen i riket har främst varit koncentrerat till branscher inom privata tjänstenärings. I förhållande till riket har länet en relativt outvecklad privattjänstenäring. Därmed har länet inte återhämtat sig i samma takt som riket. Länet har stora inslag av industrier, som till exempel massa och papper, samt verkstadsindustri och dessa branscher börjar nu uppvisa mer positiva anställningsplaner på grund av stora investeringar och en förbättrad efterfrågan. Demografin i länet med en allt åldrade befolkning samt ett relativt stort asylmottagande gör att efterfrågan av offentliga tjänster ökar.

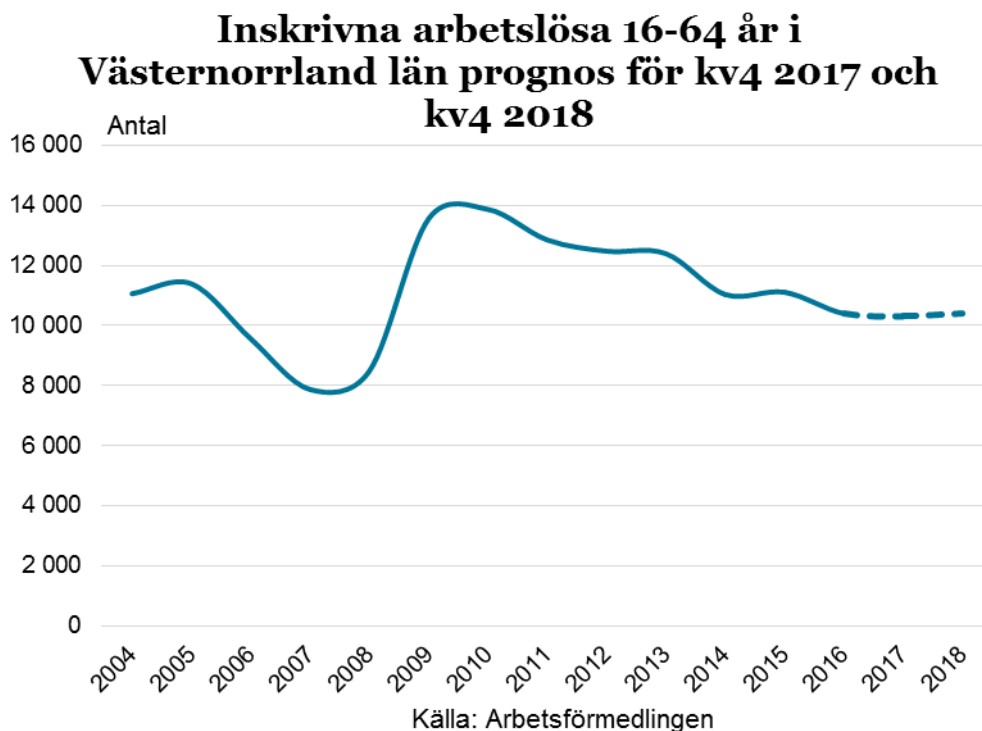

Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen kommer att öka med 400 personer under 2017. Ökningen bedöms fortsätta med ytterligare 400 personer under 2018. Bedömningen baseras på en stark konjunktur som fortsätter under 2017, utökade behov inom offentliga tjänster samt ett förbättrat efterfrågeläge inom industrin. Vi ser även en viss avmattning av konjunkturen speciellt inom bygg som bedömas ha en dämpande effekt på sysselsättningsutvecklingen för 2017. Att ökningen av sysselsättningen inte blir större är på grund av de stora kompetensbristerna som finns i länet där särskilt de offentliga verksamheterna har stora problem

att ersätta pensionsavgångarna. Det innebär att det är svårt att utöka tjänsteproduktionen för att möta den ökade efterfrågan.

Arbetslösheten minskar

Arbetslösheten i länet har stadigt minskat sedan 2011. Det första kvartalet 2013 minskade arbetslösheten med ungefär 2 200 personer i jämförelse med första kvartalet 2017.

Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten kommer att minska med 100 personer och ligga på 8,6 procent¹ under sista kvartalet 2017. Bedömningen för 2018 är att antal arbetslösa kommer öka med 100 personer och ligga på 8,7 procent. Bedömningen baseras på att konjunkturen är stark, länets företag är positiva och stora behov inom offentliga tjänster. Trots detta kommer arbetslösheten att öka under 2018. Bakgrunden till ökningen är att sökandesammansättningen är i ständig förändring och allt fler av de sökande står längre ifrån arbetsmarknaden. Konjunkturen bedöms även att balanseras ut till mer normala nivåer.

Stora regionala skillnader

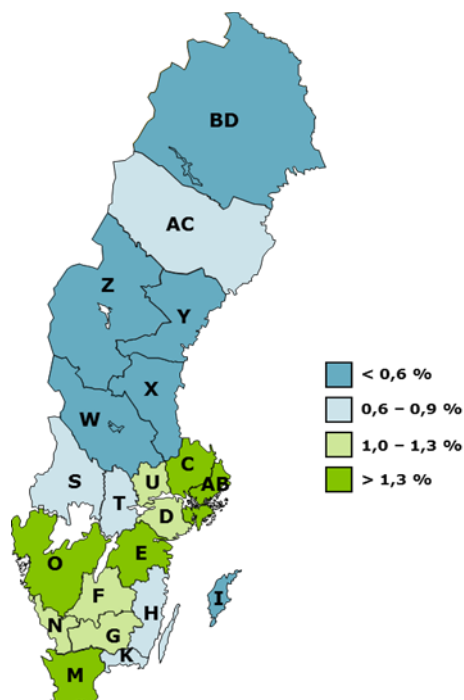
I samband med finanskrisen föll sysselsättningen kraftigt och 2009 fanns det i Sverige 146 000 färre personer sysselsatta jämfört med året innan. Detta innebär en sysselsättningsminskning

¹ Mäts som den relativa arbetslösheten, där de inskrivna arbetslösa delats i den registerbaserade arbetskraften. Registerbaserad arbetskraft är RAMS(Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik) plus inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen.

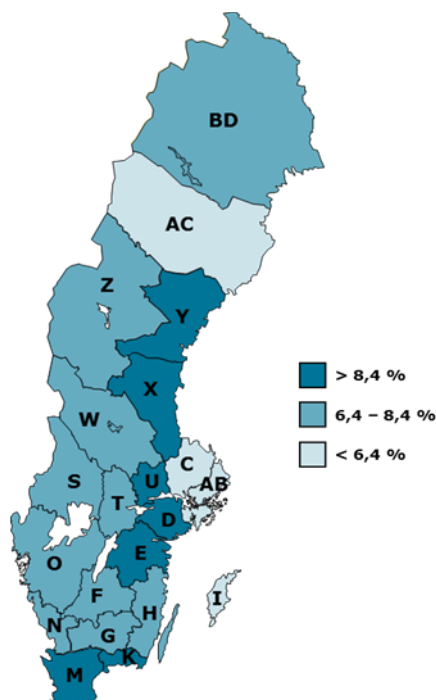
på 3,5 procent på bara ett år. Effekterna blev ännu större i mellersta Norrland och här försvann närmare 5 procent av sysselsättningen under samma period. Medan sysselsättningen i riket totalt sedan dess har återhämtat sig, är utvecklingen fortsatt svagare i Västernorrland och Gävleborg.

Antalet arbetslösa stiger i de allra flesta län under prognosperioden. I de län där arbetslösheten bedöms minska – Södermanlands, Blekinge, Örebro, Gotland, och Norrbottens län – växer inte arbetskraften i samma utsträckning som jobbtillväxten. Det beror på en krympande inrikes född befolkning i yrkesaktiv ålder, minskad inflyttning av nyanlända och till viss del även att nyanlända flyttar till större städer.

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2016 och kvartal 4 2017

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2017

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbotten

Västerbottens län har fortsatt den starkaste arbetsmarknaden bland norrlandslänen och här väntas sysselsättningsökningen uppgå till 0,6 procent för 2017 och 0,7 procent för 2018. I mellersta Norrland liksom i Norrbotten väntas en svagare utveckling och sysselsättningsökningen för 2017 understiger den 0,6 procent. I jämförelse med riket där bedömningen är att sysselsättningen ökar med 1,5 procent för 2016 och 1,1 procent för 2017. Den svagare utvecklingen på arbetsmarknaden innebär också att arbetslösheten är högre i län där industrin har haft stora utmaningar med en pågående omfattande strukturomvandling än i riket som helhet. Detta gäller i synnerhet Västernorrland och Gävleborgs län, där arbetslösheten är ungefär 9 respektive 11 procent. Arbetslösheten i Västernorrlands län bedöms uppgå till 8,6 procent under fjärde kvartalet 2017 och sedan öka till 8,7 procent under 2018.

Näringsgrenar

Under detta avsnitt redovisas resultatet från intervjuundersökningen för de större näringsgrenarna. Det gäller förväntad efterfrågan på varor och tjänster, kapacitetsutnyttjande och exempel på upplevda bristyrken samt Arbetsförmedlingens bedömning av sysselsättningsutvecklingen till slutet av 2017 och 2018.

Jord- och skogsbruk

Sammanfattning

- Lite förbättrad lönsamhet i jordbruket
- Byggboom bidrar till ökad efterfrågan för skogsbruket

Jord- och skogsbruket omfattar sammantaget 2,5 procent av arbetsmarknaden i Västernorrlands län och sysselsätter cirka 2 500 personer.

Produktionen i jordbruket har sjunkit under flera år till följd av ökade produktionskostnader och pressad lönsamhet på den globala marknaden. Däremot är branschen mer positiv gällande framtiden samt att lönsamheten har förbättrats inom de flesta segmenten. Dock är det fortsatt många företagare som anser att lönsamheten inte är tillfredsställande. Det är framför allt köttproduktion som har haft en förbättrad lönsamhet. Det som har drivit på lönsamheten är den inhemska efterfrågan på svenskproducerade jordbruksprodukter och ekologiska varor.² Däremot har branschen inga större anställningsplaner enligt arbetsförmedlingens prognos.

Avverkningen inom skogsbruket har varit hög under 2015. Det beror bland annat på den starka byggkonjunkturen som har bidragit till en ökad efterfrågan på trävaror samt kraftigt utbyggd kapacitet i länets träindustri.³ Tack vare den utbyggda kapaciteten samt en förbättrad konjunktur spås en mer positivt utveckling för länets sågverk. Det svenska skogsbruket är också mycket exportberoende då över 85 procent av vår produktion går på export. Fortsatta sanktioner mot Ryssland har haft en negativ effekt på länets träindustri.

Maskintekniken inom jord- och skogsbruket har utvecklats under lång tid. Det har medfört att kunskap och kompetens om de maskiner som används värderas högt. Många av dem som arbetar med maskinerna är egenföretagare med F-skattsedel. En annan yrkesgrupp som växer till följd av den tekniska utvecklingen är maskinreparatörer. Aktiviteten inom jord- och skogsbruket varierar kraftigt över året. Under sommarsäsongen ökar behovet av arbetskraft, bland annat maskinförare och avbytare som kan täcka upp för semestrarna inom jordbruket. Dessutom behövs inom skogsbruket bland annat skogsplanterare och röjare.

Sysselsättningen i naturbruksverksamheter har minskat under en längre tid. Sysselsättningen bedöms minska marginellt under 2017 och 2018.

² Lantbruksbarometern 2017, Swedbank

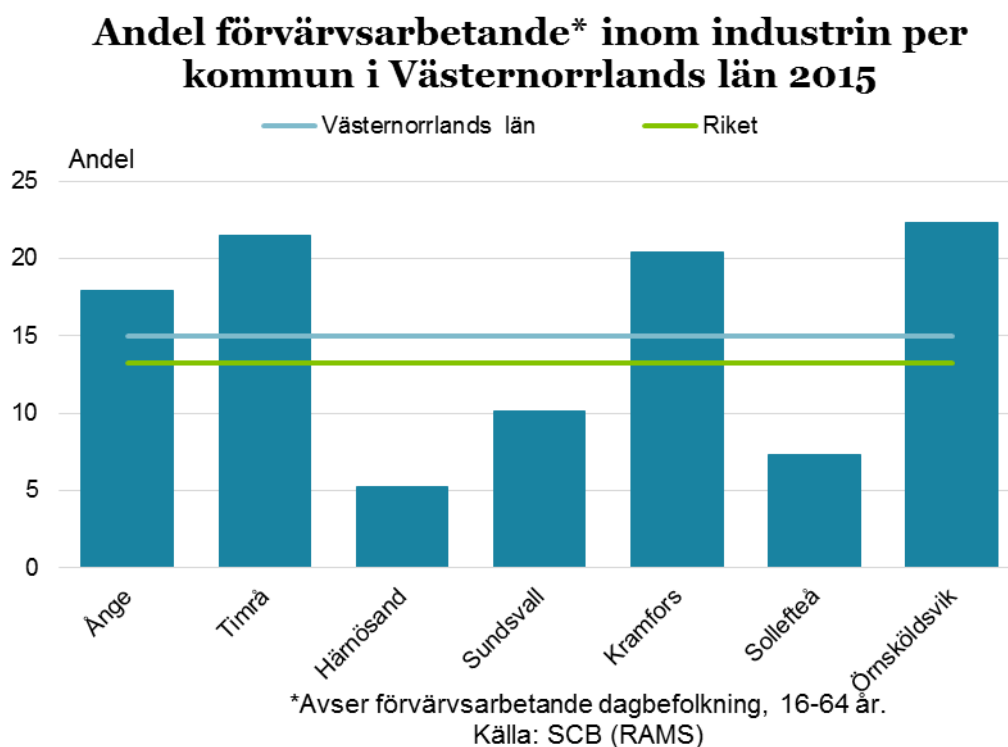
³ Skogsstyrelsen, bruttoavverkning 2015

Industri

Sammanfattning

- Förbättrad efterfrågan
- Hög teknikutveckling och ökade kompetenskrav
- Marginell ökning av sysselsättningen under 2017 och 2018

Länets tillverkningsindustri sysselsätter cirka 15 000 personer, vilket utgör drygt 15 procent av samtliga sysselsatta i länet. Till sysselsättningen i branschen tillkommer också arbetskraft anställda i privat tjänstesektor, främst genom bemanningsföretag. Utöver dessa tillkommer även arbetskraft från olika typer av konsultföretag inom it, teknik- och ekonomitjänster. Detta innebär att sysselsättningen i branschen i praktiken är högre än 15 000 personer.

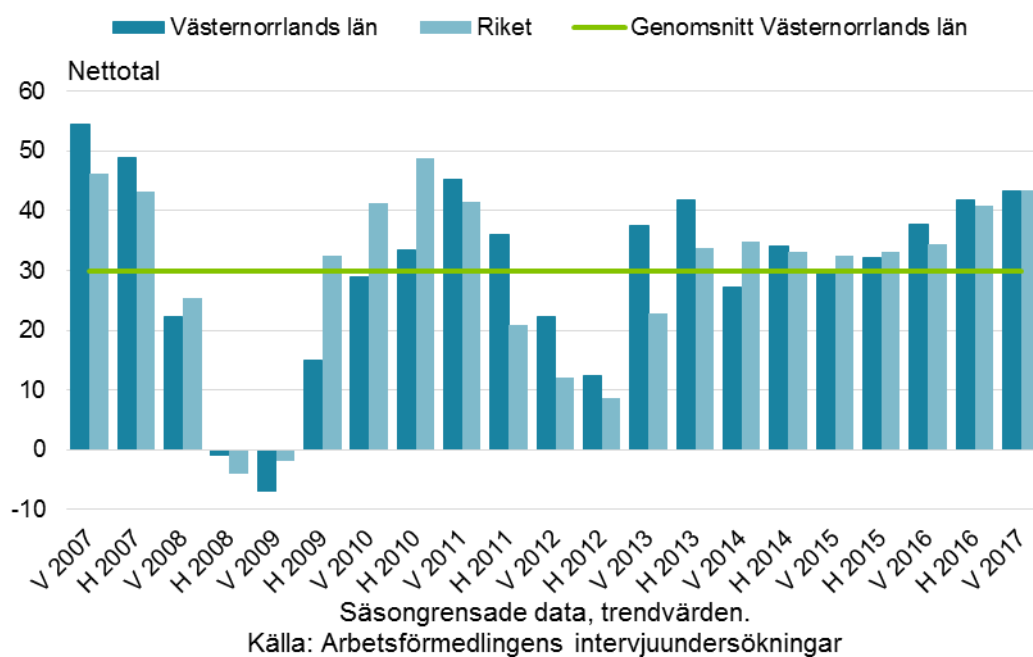

Örnsköldsvik är den kommun i länet som har den största andelen sysselsatta i tillverkningsindustrin då nära en fjärdedel av sysselsättningen i kommunen finns inom industrin. Lägst är inslaget av industri i Härnösand där branschen står för drygt 5 procent av den totala sysselsättningen. Antalet anställda inom industrin har minskat trendmässigt ända sedan 1960-talet. Länets industriföretag drabbades också hårt av finanskrisen och cirka 23 procent av sysselsättningen, eller 4 500 personer, har försvunnit från branschen bara sedan 2007.

Ingen annan näringsgren har påverkats så mycket av de senaste årens svaga efterfrågan som industrin. Den svaga efterfrågan har tvingat svensk industri att omstrukturera och fokusera på de mest lönsamma verksamhetsområdena.

Trä- och papperstillverkning har gjort omfattande investeringar för att öka konkurrenskraften men de stora investeringarna förväntas inte generera fler sysselsatta inom branschen. Dock kommer den förbättrade världskonjunkturen innebära ett mer gynnsamt läge för länets industriföretag och deras anställningsplaner.

Förväntningsläget inom industrin för kommande sex månader i Västernorrlands län

Framtidsbedömningarna har stärkts i vårens undersökning och förväntningsläget är nu betydligt starkare än genomsnittet för perioden. Även anställningsplanerna hos industriföretagen är positiva. Länets industriföretag har en hög teknikutveckling och det innebär ett ökat behov av kvalificerad personal, främst inom ingenjörsyrken, men kompetenskraven har ökat även för andra yrkesgrupper. Därmed kommer det vara svårt för företagen att hitta efterfrågad personal. Utbudet av personer med relevant erfarenhet och utbildning inom dessa grupper är ytterst begränsad. Störst är bristen på civilingenjörer inom elektronik, kemi och kemiteknik, maskinteknik, och elektroteknik. Arbetsgivarna har även svårt att rekrytera bilmekaniker och lastbilmekaniker.

Dock finns det tydliga skillnader mellan den norra och södra delen av länet. Beroende på strukturen inom industrin är det en större efterfrågan på arbetskraft i den södra delen jämförelse med den norra delen av länet. I de södra delarna finns det stora pappersmassaindustrier, trä samt kemisk basindustri och mindre företag vars konjunktur har varit bättre. Särskilt inom pappersmassaindustrin har ett antal större investeringar gjorts. I de norra delarna där konjunkturen är sämre finns en större koncentration av verkstadsindustri och stora exportföretag och dess underleverantörer.

Enbart 10 procent av industriföretagen i länet har ett ledigt kapacitetsutrymme som överstiger 20 procent. Medan 51 procent av företagen inte kan öka sin produktion med mer än 5 procent innan det blir aktuellt med nyrekryteringar.

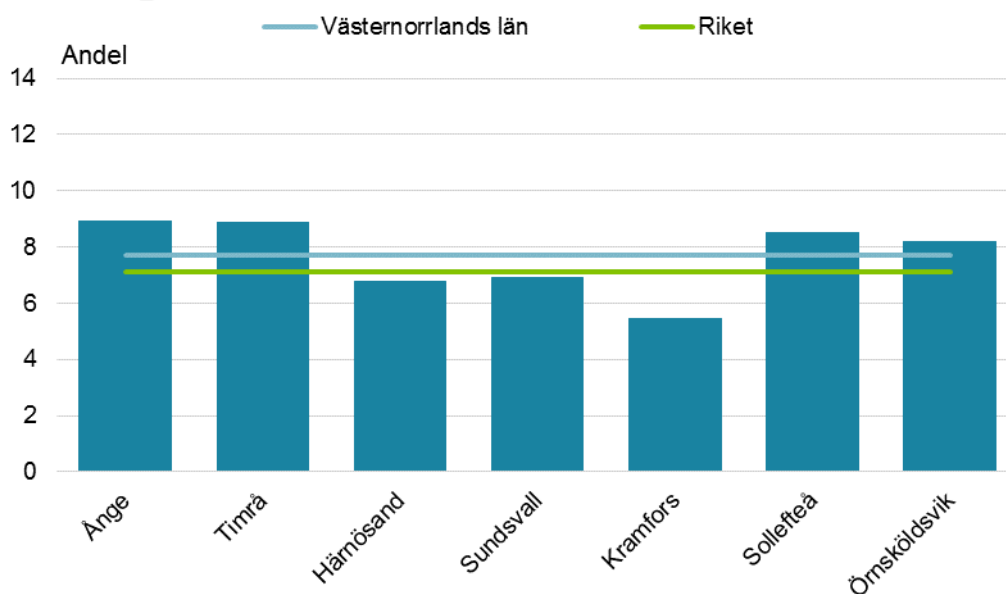
Sammantaget bedömer vi att sysselsättningen i branschen kommer att öka marginellt under prognosperioden. Bedömningen baseras på att branschen har ett högt kapacitetsutnyttjande, positiva anställningsplaner och en förbättrad världskonjunktur. Det som dämpar bedömningen är en hög grad av automatisering och svårigheter att hitta arbetskraft som stämmer överens med efterfrågad kompetens.

Byggverksamhet

Sammanfattning

- Dämpad byggaktivitet under 2017
- Fortsatt brist på nyckelkompetenser
- Oförändrad sysselsättning under 2017 och 2018

Andel förvärvsarbetande* inom byggverksamhet per kommun i Västernorrlands län 2015

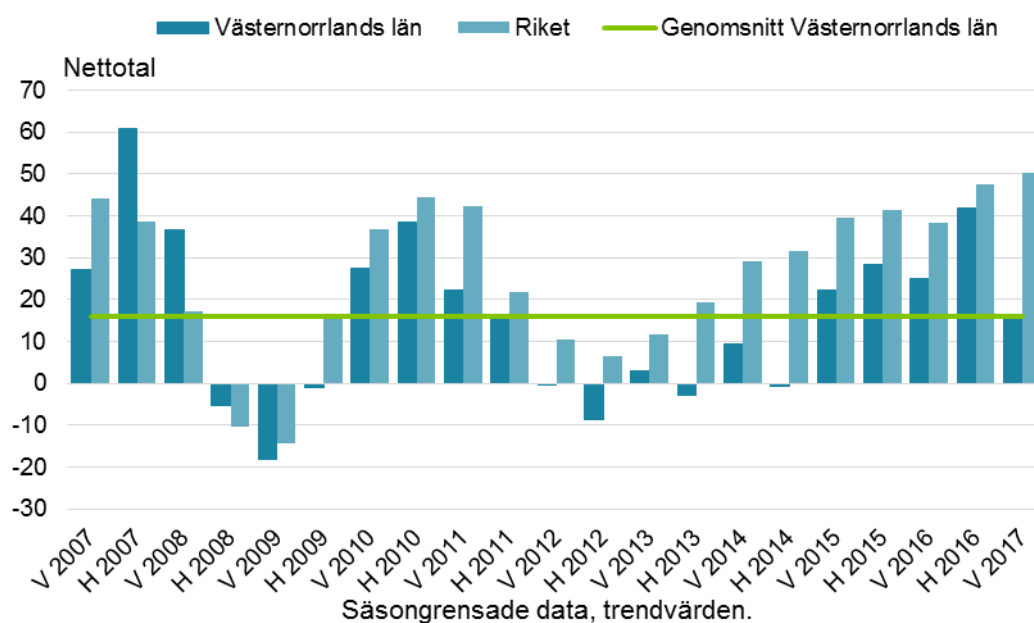
*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Källa: SCB (RAMS)

Byggbranschen i länet sysselsätter drygt 8 000 personer, vilket utgör strax över 8 procent av den totala sysselsättningen i Västernorrlands län. Det är hög byggaktivitet och det byggs på många håll inom länet. Bostadsinvesteringarna har varit eftersatta under många år vilket tillsammans med den låga räntan har lett till ett ökat byggande av bostäder, i synnerhet i den södra delen av länet.

Det har även varit stora investeringar i pappersmassaindustrin vilket bidragit till en ökad efterfrågan. I jämförelse med 2016 kommer bygginvesteringarna vara lägre under 2017.⁴

Förväntningsläget inom byggverksamhet för kommande sex månader i Västernorrlands län

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Byggbranschen är en mycket säsongskänslig bransch vilket gör det svårt att jämföra olika säsonger med varandra. Därför bör man vara försiktig med jämförelser av vår och höst. I ovanstående diagram kan vi se att förväntningarna på efterfrågeläget kommande sex månader är mer negativt nu än våren 2016.

Länets byggföretag har haft en mycket god efterfrågeutveckling de senaste åren och aktiviteten är fortsatt mycket hög. Det finns fortsatt stora byggbehov framöver, såväl av bostäder som lokaler och anläggningar. Därmed kommer det fortfarande vara en relativt hög aktivitet inom bygg.

Andel företag som uppger sig ha haft svårigheter att rekrytera rätt kompetens är ungefär 30 procent, vilket är samma nivå som i vårens undersökning. Jämfört med riksgenomsnittet ligger länet lite över.

Det finns ett stort rekryteringsbehov i branschen såväl som ökade behov av nyckelkompetenser. Störst är bristen på civilingenjörer i bygg och anläggning, VVS-ingenjörer och byggnadsingenjörer. Det finns även ett stort behov av plattsättare, golvläggare, VVS-montörer, målare och träarbetare/snickare. Arbetsmarknaden är god i länets byggverksamheter, i synnerhet i de södra delarna av länet. Företagen har även i mycket låg grad friställt personal över vinterhalvåret.

⁴ Svenska byggindustrier, byggtermometern 2017

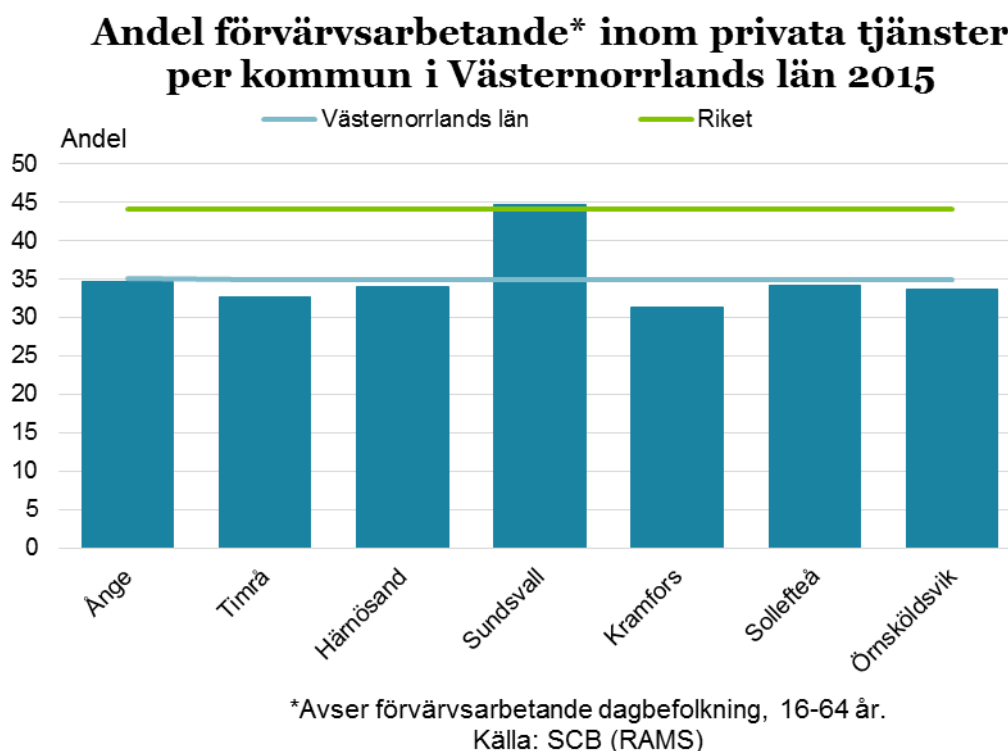
Bedömningen är att sysselsättningen kommer vara oförändrad under prognosperioden. Det baseras på att företagen har svårt att hitta rätt kompetenser samt en vikande efterfrågan under 2017.

Privata tjänster

Sammanfattning

- Stor brist på kompetenser, främst IT-kompetenser och kockar
- Ökad sysselsättning under 2017 och 2018

Privata tjänstenärningar sysselsätter cirka 41 000 personer i länet och utgör drygt 40 procent av sysselsättningen. Tjänstesektorn består av såväl transportbranschen, handel, hotell- och restaurangbranschen, informations- och kommunikationsföretag, som finansiell verksamhet och företagstjänster.

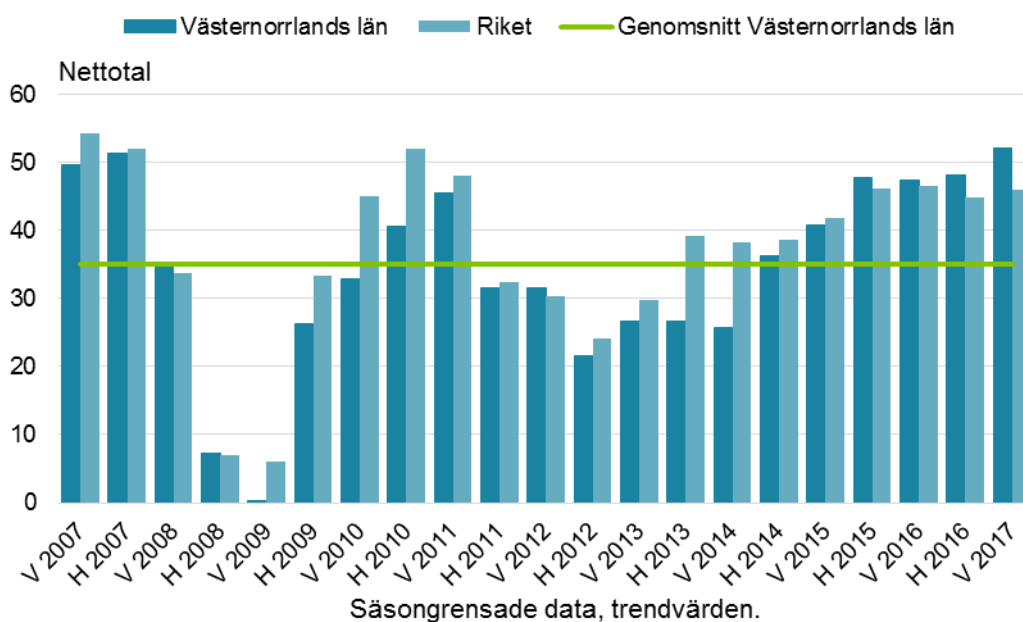

Det är Sundsvall som har den största koncentrationen av tjänstenärningar i länet och där arbetar nära hälften av alla sysselsatta i privata tjänstenärningar. I övriga kommuner i länet är motsvarande andel kring 35 procent eller strax under. Länet, förutom Sundsvall, har en relativt outvecklad tjänstesektor jämfört med riket.

Den privata tjänstesektorn är en viktig sysselsättningsmotor på arbetsmarknaden, vilket inte enbart beror på den stora omfattningen av verksamheterna utan även att sektorn är sysselsättningsintensiv.

En uppgång av efterfrågan är ofta svår att möta med produktivitetsförbättringar och medför därför snabbt ett ökat rekryteringsbehov. Efterfrågan på privata tjänster beror huvudsakligen på hushållens konsumtion men påverkas också av industrins och byggnadsverksamhetens behov. Men en starkare efterfrågeutveckling inom industri bör innebära att de privata tjänsterna ökar i snabbare takt på grund av länets omfattade industri. Den svenska hushållskonsumtionen verkar uppvisa en viss mättnad och enligt den senaste statistiken är det ingen tillväxt i den privata konsumtionen. Det bör ha en viss dämpande effekt på de privata tjänsterna som riktar in sig mot privat konsumtion.

Förväntningsläget inom privata tjänster för kommande sex månader i Västernorrlands län

Säsongrensade data, trendvärden.
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Verksamheterna inom privata tjänstesektorn är mycket optimistiska om efterfrågeutvecklingen under den kommande 6-månadersperioden. 52 procent av företagen ser en ökad efterfrågeutveckling kommande 6 månaderna vilket är högre än riksgenomsnittet samt det högsta uppmätta nettotalet sedan 2007. Framtidsbedömningarna skiljer sig dock åt mellan olika näringsgrenar i sektorn.

Handeln utgör en stor del av privata tjänster och svarar för över en fjärdedel av sysselsättningen i privata tjänstesektorn. Det senaste halvåret har inneburit en sämre efterfrågan än befarat där enbart en fjärdedel av företagen har haft en ökad efterfrågan. Antal företag som upplevt en ökning av efterfrågan har därmed halverats. Förväntningarna på framtiden är dock mycket positiva då 64 procent av företagen förväntar sig en ökad efterfrågan. Detta gör handeln till den mest optimistiska av alla branscher i höstens undersökning. Inom länet framgår det att Örnsköldsvik inte alls drabbats så negativt som man befarat av den nyöppnade handelsplatsen i Umeå. Handeln gynnas också av efterfrågan från anläggningsboenden. Detta kommer dock ha en mindre effekt ju fler anläggningsboenden som läggs ned i och med den minskade invandringen. Livsmedelshandeln ökar i länet och här ökar inslaget

av restaurangverksamhet i form av t ex lunchbufféer och annan butikslagad mat. Som en följd av detta efterfrågas nu kockar i större utsträckning även av handelsföretag.

Arbetsgivarna i branschen har många timanställda som får arbeta mer när efterfrågan ökar. Av denna orsak kan det krävas en längre tids efterfrågeökning innan nyrekryteringar blir aktuella och sysselsättningen ökar. Sammantaget finns inga större rekryteringsproblem i branschen.

Hotell- och restaurangbranschen utgör 18 procent av sysselsättningen i tjänstesektorn. Denna del av tjänstesektorn har, i likhet med handeln, haft en svagare utveckling och där ungefär en femtedel av företagen har upplevt ökad efterfrågan under vinterhalvåret. I likhet med våren 2016 framgår det att en stor andel av företagen tror på en fortsatt god utveckling. Arbetsgivarna i branschen har mycket svårt att rekrytera kockar, ett yrke som nu också efterfrågas av handeln i allt större utsträckning.

Transportbranschen svarar för cirka 12 procent av antalet sysselsatta i tjänstenäringarna. Efterfrågeutvecklingen har varit svag under flera år, inte minst till följd av den svaga utvecklingen inom industrin. Efterfrågan har dämpats något och ungefär en tiondel av företagen har upplevt efterfrågeökningar under vinterhalvåret. Företagens förväntningar på framtiden är dock högre än på flera år och 40 procent av företagen tror på ökad efterfrågan de kommande 6 månaderna. Detta kan vara starkt korrelerat med den förbättrade konjunkturen för industrisektorn. En annan förklaring är de planerade skärpta reglerna för utländska åkerier. De största rekryteringssvårigheterna i branschen utgörs av bussförare, lastbilsförare och lokförare. För samtliga yrkesförare finns nu krav på yrkeskompetensbevis (YKB), vilket numera är en förutsättning för att kunna söka dessa jobb.

Finansiell verksamhet och företagstjänster innefattar här kreditinstitut, försäkringsbolag, fastighetsbolag samt företag inom juridik, teknik, ekonomi, vetenskap, uthyrning och andra stödtjänster. Dessa verksamheter utgör den största delen av privata tjänster och svarar för nära en tredjedel av samtliga sysselsatta i tjänstenäringarna. Ungefär 40 procent av företagen har upplevt ökad efterfrågan under de senaste 6 månaderna, vilket är en viss nedgång från höstens prognos. Dock är värdet fortsatt högt. Förväntningarna på framtiden har höjts från ett netttotal på 33 till 45 procent av företagen som tror på en efterfrågeökning kommande 6 månaderna.

Informations- och kommunikationsverksamheter utgör nästan 10 procent av sysselsättningen i tjänstesektorn. Här ingår data och IT-branschen. Branschen är den näst mest positiva bland de tillfrågade företagen i branscherna med ett netttotal på 58 för kommande 6 månaderna. Branschen är mycket positiv men kompetensbristerna stora vilket bidragit till en blygsam sysselsättningsutveckling. Kompetensbristerna är främst koncentrerade till Örnsköldsvikregionen där arbetsgivarna uppger att man bland annat har mycket svårt att hitta mjukvaru- och systemutvecklare, testare/testledare inom IT, drifttekniker - IT med flerårig erfarenhet inom Java men även helpdesktekniker inom IT.

Samtantaget inom den privata tjänstesektorn finns de största kompetensbristerna inom information och kommunikation och finansiell och företagstjänster. I dessa branscher uppgav 41 procent av arbetsställena att de haft svårt att rekrytera rätt kompetenser. Särskilt

svårt kommer det under prognosperioden att vara att tillsätta tjänster som mjukvaru- och systemutvecklare, testare- och testledare, IT-arkitekter, olika typer av ingenjörer samt erfarna kockar.

Bedömningen är att sysselsättningen i de privata tjänstenäringarna kommer att öka under prognosperioden. Även här kommer ökningen att dämpas av kompetensbrist.

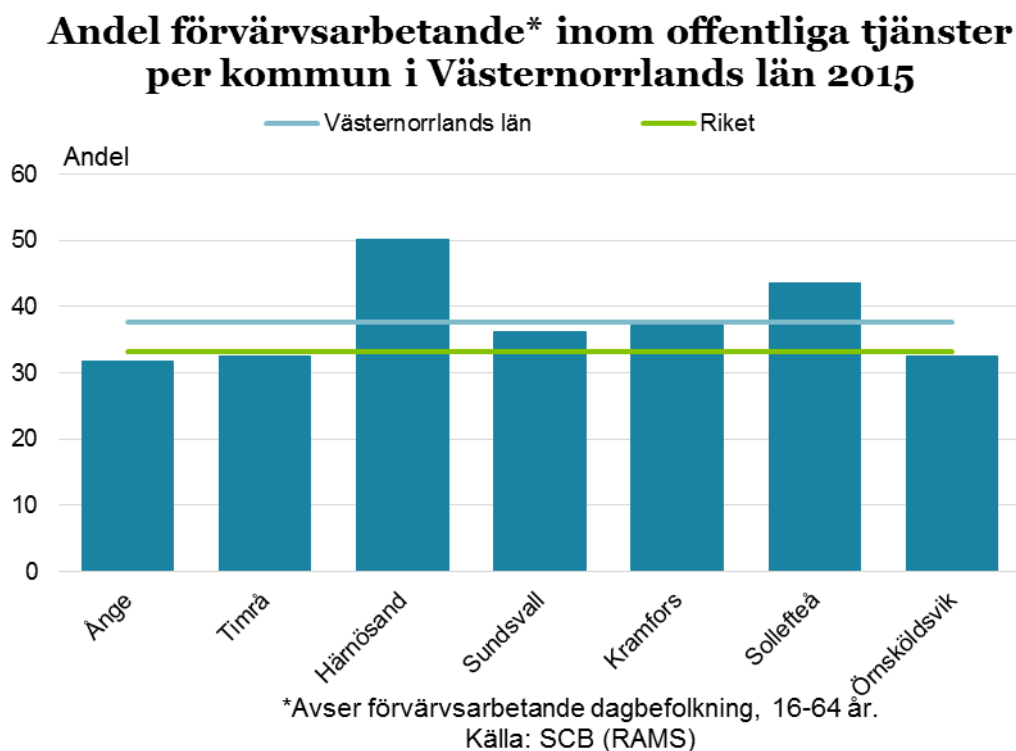
Offentliga tjänster

Sammanfattning

- Fortsatt stort behov av ersättningsrekryteringar
- Fortsatta stora rekryteringsproblem
- Något ökad sysselsättning under 2017 och 2018

Offentliga tjänster utgör över en tredjedel av länets arbetsmarknad och sysselsätter drygt 39 000 personer. Hälften av dessa arbetar med omsorg och sjukvård medan 28 procent arbetar inom barnomsorg och utbildning.

Ungefär 40 procent av de offentliga verksamheterna upplever att deras verksamhet har utökats de senaste 6 månaderna. Såväl vårdval som friskolor har lett till ett större inslag av privata utförare av dessa tjänster. Bland privata aktörer är det ungefär 40 procent av företagen som sett en efterfrågeökning de senaste halvåret. De kommande 6 månaderna uppger 38 procent av de tillfrågade företagen att efterfrågan kommer öka på deras tjänster.

Det är i Härnösand som inslaget av offentliga tjänster är som störst och svarar här för hälften av samtliga sysselsatta i kommunen.

En åldrande befolkning samt de senaste årens flyktingmottagande innebär ett ökat behov av välfärdstjänster och arbetskraftsbehov, i såväl vård- omsorg som skola och barnomsorg.

I gymnasieskolan har elevantalet de tre senaste åren ökat vilket har inneburit ett större behov av lärare. Ett ökat antal asylsökande innebär bland annat en ökad efterfrågan på barnomsorgen och grundskolan. Även efterfrågan på vuxenutbildning har ökat till följd av ett ökat antal asylsökande och det finns en stor efterfrågan på SFI-lärare och lärare i yrkes-svenska.

Även inom vård- och omsorgsverksamheterna väntas efterfrågan att öka, inte minst inom äldreomsorgen. Antalet personer som är över 80 år gamla kommer att öka väsentligt under prognosperiod vilket kommer ställa stora krav både på äldreomsorgen men även sjukvården.

Vid sidan av den ökade efterfrågan inom grundskola, barnomsorg och vårdverksamheter finns ett kontinuerligt stort behov av ersättningsrekryteringar i offentliga verksamheter och många tjänster har varit svåra att tillsätta. I vårens undersökning uppgav över 60 procent av verksamheterna inom vård och omsorg, grundskola och vuxenutbildning att de haft svårt att rekrytera rätt kompetenser. Svårast har det varit att tillsätta tjänster som läkare, tandläkare, alla typer av sjuksköterskor, psykologer, medicinska sekreterare, biståndsbedömare, socialsekreterare, gymnasielärare, grundskolelärare, SFI-lärare, undersköterskor

och förskollärare. Även om företagen i den privata sektorn har stora problem att hitta nyckelkompetenser är det inom offentliga tjänster som den volymmässigt största bristen finns.

En stor del av bristyrkena i länet är vårdyrken och behovet av kvalificerad vård- och omsorgspersonal ökar kontinuerligt, inte minst i samband med generationsväxlingen på arbetsmarknaden och den åldrande befolkningen. Intresset för vårdutbildningar är dock begränsat och bristerna bedöms därför kvarstå. Behovet av lärare är också mycket stort och även här utbildas för få för att möta efterfrågan från arbetsgivarna. I vissa delar av länet har personer som bara några månader innan gått klart gymnasieskolan fått hoppa in och jobba som lärare inom gymnasieskolan. Bristen börjar bli påtaglig och allt fler obehöriga lärare finns i länets skolor.

Sammantaget bedöms sysselsättningen i offentliga tjänster att öka något under perioden. Det kommer även fortsättningsvis finnas ett otillfredsställt kompetensbehov i dessa verksamheter och sysselsättningen skulle kunna öka betydligt mer om det fanns tillgång till de efterfrågade yrkesgrupperna.

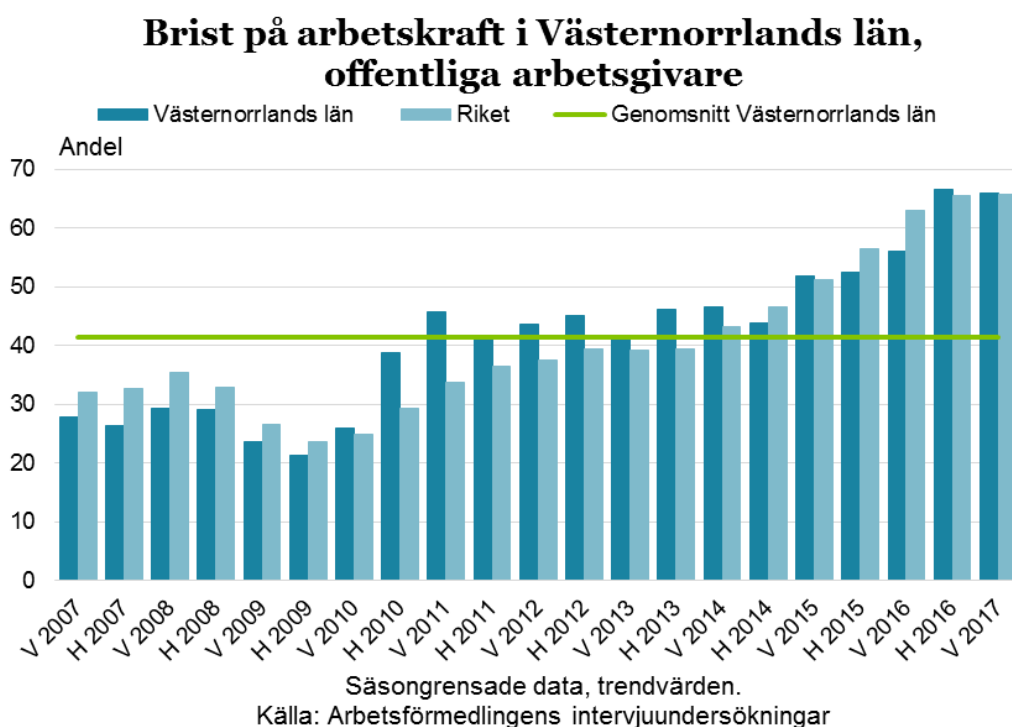
Matchningsläget på arbetsmarknaden

Kompetensbristerna i länet är fortsatt omfattande. Andelen som har fått jobb har även trendmässigt gått ned. 33 procent av de privata företagen och 64 procent av verksamheterna i offentliga tjänster uppger att de har haft svårigheter att rekrytera personal. Det är främst grundskolan, gymnasieskolan, vuxenutbildningen samt landstinget som har de största rekryteringssvårigheterna. Minst var rekryteringsproblemen inom handel och jordbruk, skogsbruk och fiske.

Säsonggrensade data, trendvärden.
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Det är en viss ökning av antalet företag som upplevt en brist vid rekrytering jämfört med höstens prognos, vilket även är högre än våren 2016. Det är främst information och kommunikation som fler antal företag upplever brist vid rekrytering. Den största nedgången finns hos byggföretagen som har upplevt mindre brist vid rekrytering, vilken beror bland annat på en tillfällig dämpad byggkonjunktur. Industrin har däremot redovisat högre bristtal än tidigare prognosomgångar. De högre bristtalen är sammanlänkat med ett förbättrat efterfrågeläge.

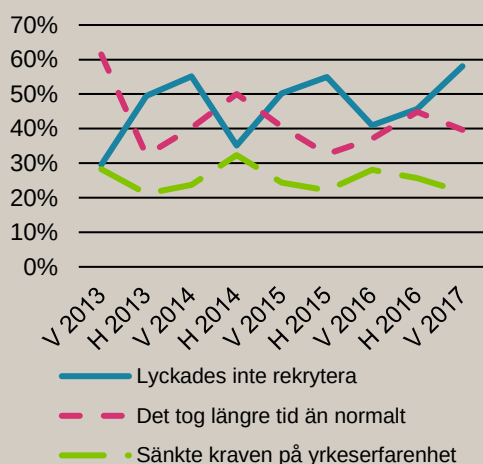
Av diagrammet framgår att det blivit en marginell nedgång av bristen inom den offentliga verksamheterna för våren 2017. Nedgången i bristen hittas inom barnomsorgen, vuxenutbildning och grundskolan. Däremot uppger majoriteten av verksamheterna inom barnomsorgen och grundskolan att de fortfarande upplever brist vid rekrytering. En orsak till nedgången kan vara mindre barnkullar både inom barnomsorg och grundskolan. Nedgången i vuxenutbildningen kan bero på ett lägre asylmottagande än tidigare perioder.

FÖRDJUPNINGSRUTA:

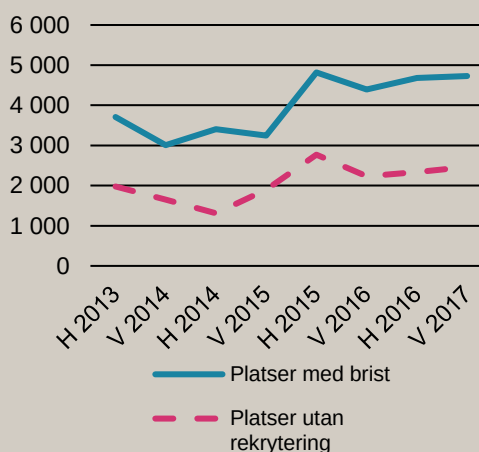
Arbetskraftsbristens konsekvenser

De senaste prognosomgångarna har bristen inom den privata sektorn legat på ungefär 30 procent. Resultaten av prognosen visar att 60 procent av företagen som uppgett brist har inte lyckats rekrytera.

Tre vanligaste påverkan av brist

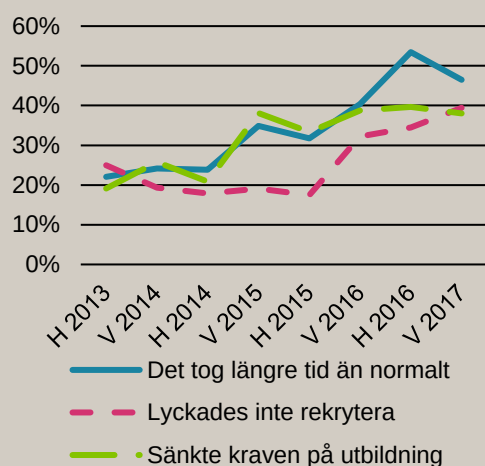
Antal platser med brist och utan rekrytering

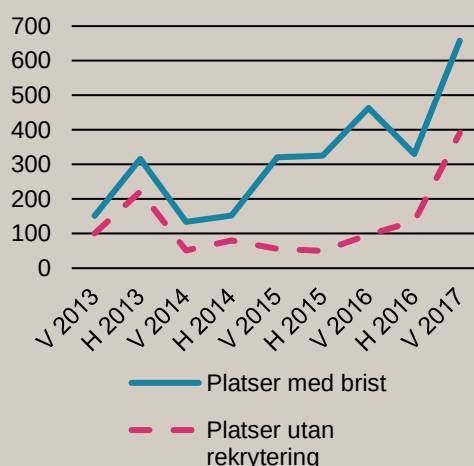
Prognosen visar historiskt att även att antalet platser med brist och platser som står utan rekrytering har ökat och företagen får allt svårare att tillsätta vakanta platser. Konsekvensen av detta är att befintlig personal får arbeta mera följt av att företag har varit tvungna att säga till ordar. Inom branscherna information och kommunikation är det svårast att tillsätta personal följt av finansiell verksamhet och företagstjänster samt privata bolag inom utbildning och vård och omsorg. Den vanligaste konsekvensen för företag inom information och kommunikation var att tacka nej till ordar samt att planerad expansion sköts på framtiden. I SCB Rams statistik framgår samma bild där information och kommunikation har minskat i antal sysselsatta mellan 2013-2015. Detta i ett läge där det finns en stor efterfrågan av deras tjänster.

I den offentliga sektorn är det ungefär 65 procent av verksamheterna som uppger att de har haft en brist vid rekrytering. Den vanligaste effekten var att det tog längre än normalt fölgt utav att verksamheterna inte lyckades rekrytera.

Tre vanligaste påverkan av brist

Antal platser med brist och utan rekrytering

Prognosen visar historisk att de offentliga sektor även har sett ett ökat antal platser med brist och platser som står utan rekrytering. Liksom privat sektor har de offentliga verksamheterna allt svårare att tillsätta vakanta platser. Den vanligaste konsekvensen av bristen är att befintlig personal får arbeta mer följt av att kvalitén och servicen försämrades. De verksamheter som har upplevts störst brist är inom vård och omsorg följt av skolverksamhet.

Sammanfattningsvis visar prognosen att den vanligaste konsekvensen inom både den offentliga och privata sektorn är att befintlig personal får arbeta mer. Effekter av detta kan vara ökad risk för sjukskrivningar och en bromsad utveckling av verksamheterna. Andra effekter kan vara att yrken blir oattraktiva på grund av stor arbetsbörda och stressig miljö. Det kan leda till svårigheter för framtida rekryteringar. Resultat av prognosen visar att bristen har påverkat den privata sektorns möjlighet att växa starkt samt att offentliga sektorn får allt svårare att upprätthålla kvalitén och servicen i verksamheterna.

Befolkning och arbetskraft

Utbudet av arbetskraft består av den del av befolkningen som kan och vill arbeta. Detta är en viktig komponent för både arbetslösheten och sysselsättningsutvecklingen. Utbudet kan delas upp i de som har ett arbete och de som inte har ett arbete. Gruppen som inte har ett arbete utgör en outnyttjad arbetskraft. Till den outnyttjade arbetskraften hör till exempel de inskrivna arbetslösa på länets Arbetsförmedlingar.

Arbetskraftsutbudet följer normalt även konjunkturläget, vilket innebär att fler personer söker sig till arbetsmarknaden när det är högkonjunktur och omvänt när det är lågkonjunktur. Vid sidan av konjunkturläge påverkas arbetskraftsutbudet i länet framför allt av befolkningsutvecklingen. Sedan kan andra faktorer som utbildning, att fler eller färre studerar, arbetspendling och ohälsa spela en roll för utvecklingen av arbetskraftutbudet.

Befolkningsutvecklingen

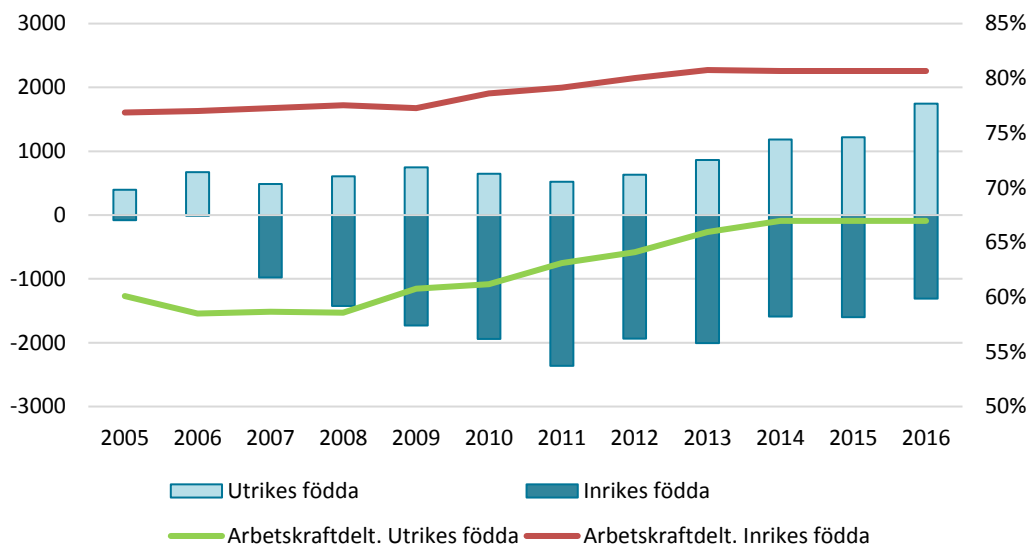
Västernorrlands läns befolkning uppgick den sista december 2016 till 245 572 personer. Det är en ökning med nästan 3 000 personer sedan 2010. Ökningen av antal personer mellan 2015 och 2016 är den högsta noteringen sedan 1968.

Ökningen finns att hitta i alla länets kommuner och i Kramfors, Örnsköldsvik och Sundsvall har den varit störst. En positiv effekt av ett ökat invånarantal ger att arbetskraftsutbudet blir större och fler personer kan arbeta.

Basen i utbudet av arbetskraft utgörs av befolkningen i de yrkesverksamma åldrarna 20-64 år. I Västernorrlands län uppgick den åldersgruppen år 2016 till cirka 134 000 personer. Det är en minskning med omkring 2 000 personer jämfört med år 2010. En lägre andel i yrkesverksamma⁵ åldrar ger bland annat en negativ effekt på kommunernas skatteintäkter och därmed finansieringen av välfärden.

⁵ Yrkesverksamålder är personer mellan 15- 64 år

Arbetsför befolkning 15-64 år förändring per år och arbetskraftsdeltagande

Källa: SCB

Av diagrammet framgår att tillskottet till arbetskraften består av utrikes födda. Det är enbart de senaste åren som tillskottet av utrikes födda kan täcka upp en del av utflödet av de inrikes födda som lämnar arbetskraften. Av diagrammet framgår även att arbetsdeltagandet bland utrikes födda blir allt högre. Det betyder att tillskottet till arbetskraften kommer bestå allt mer av utrikes födda personer. Av diagrammet framgår även att utrikes föddas arbetskraftsdeltagande är generellt lägre än inrikes födda. Detta tyder på att det finns även fortsatt potential att utöka arbetskraftsdeltagandet hos denna grupp.

Utanför arbetskraften

Heltidsstuderande och personer som har sjukersättning⁶ på heltid innebär ett minskat tillskott till arbetskraften. Statistik visar att länets studiedeltagande har varit relativt oförändrad under de senaste åren. Övergången till högre utbildning bedöms vara oförändrad under 2017 och 2018.

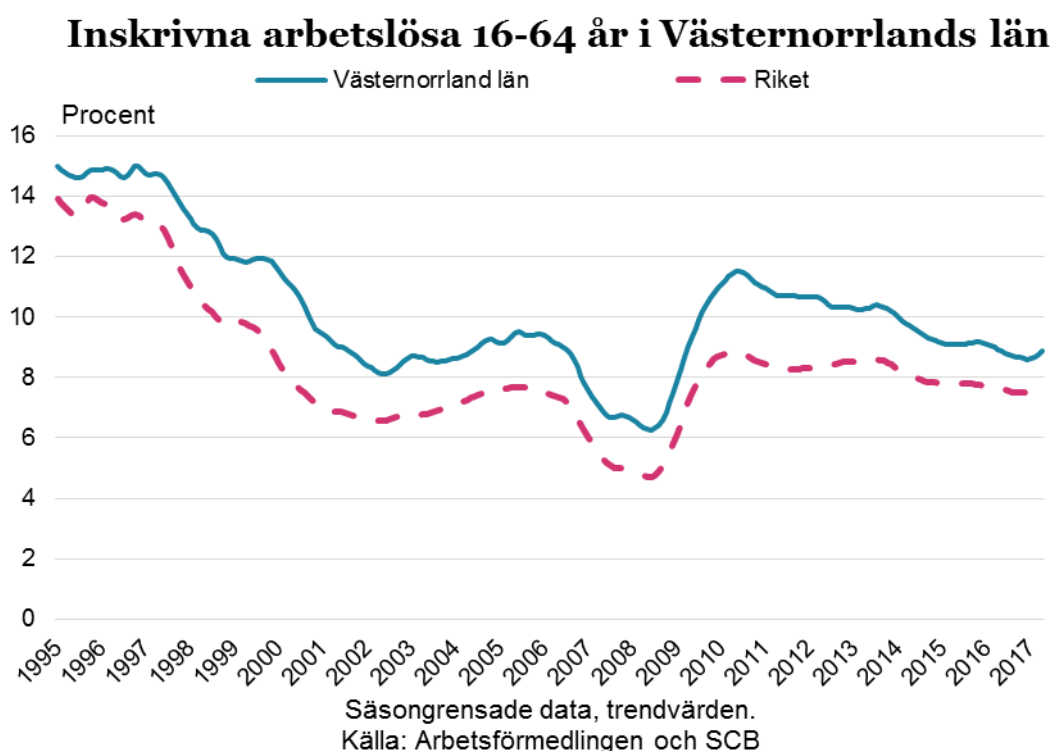
I länet finns en stigande trend rörande ohälsa och sedan 2011 har länet haft en ökning av antalet frånvarodagar. Störst ökning av frånvarodagar finns i åldersgruppen 55-64. Inom denna grupp är det främst kvinnor som har ökad sjukfrånvaro. Den ökade ohälsan kan härstamma från försämrade arbetsvillkor och högre arbetsbörda. Detta styrks av prognosen där både de offentliga och privata aktörerna anger att bristen kompenseras av att befintliga personer får arbeta mer. Ohälsan bedöms fortsätta under prognosperioden och därmed får negativa effekter på arbetskraftsutbudet.

⁶ Ohälsotalet är Försäkringskassans mått på frånvarodagar som ersätts från sjukförsäkringen (sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning) under en tolv månaders period.

Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

Arbetslöshetens utveckling

Sedan finanskrisen 2008/2009 har den relativa arbetslösheten i länet minskat med cirka 3 procentenheter, från drygt 12 procent till drygt 9 procent. Antalet arbetslösa i länet har sedan senaste toppnoteringen i början av 2010 minskat med cirka 3 500 personer, från omkring 14 300 till 10 800.

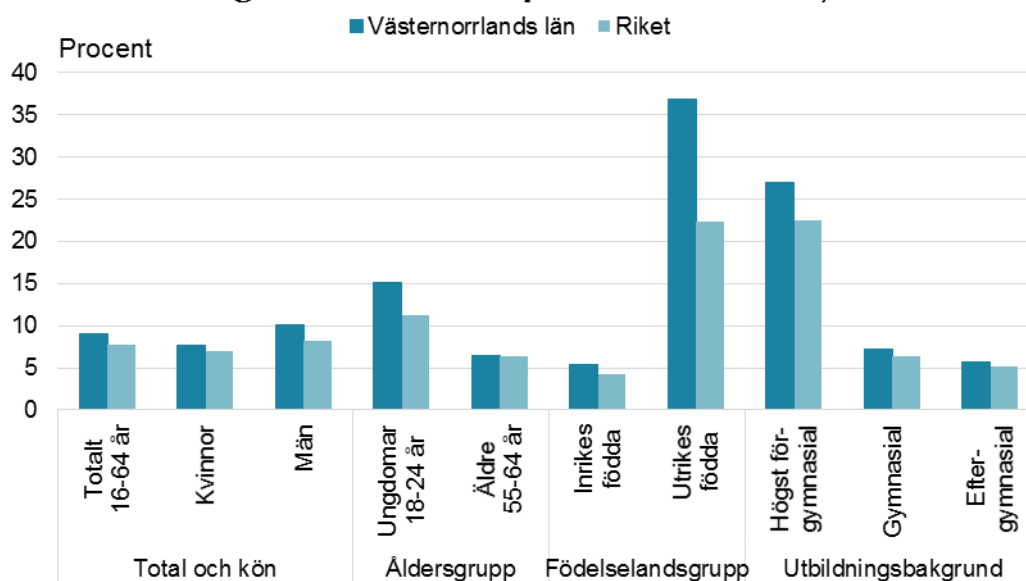
Första kvartalet 2017 var i genomsnitt cirka 10 850 länsbor arbetslösa, vilket motsvarar en arbetslöshet på 8,9 procent. I antal var det en minskning med ungefär 500 personer i jämförelse med samma period 2016. Arbetsförmedlingens bedömning av det totala antalet inskrivna arbetslösa i länet i slutet av 2017 är cirka 10 100. Det motsvarar en arbetslöshetsnivå på 8,6 procent. För sista kvartalet 2018 bedöms arbetslösheten att öka med 100 personer, vilket motsvarar en arbetslöshetsnivå på 8,7 procent. Bedömningen baseras på en fortsatt stark konjunktur i länet, vilket driver ned arbetslösheten. Dock finns det flera faktorer som har en dämpande effekt på nedgången. Dessa faktorer är bland annat sökandesammansättningen som i allt högre grad inte har de kompetenser eller den utbildningsbakgrund som efterfrågas av arbetsgivarna.

Arbetslöshetsutvecklingen redovisas gruppvis dels under rubriken "Arbetslöshetens sammansättning" samt även i bilaga 3.

Arbetslöshetens sammansättning

Aggregerade arbetslöshetsnivåer visar endast en dimension av arbetslösheten. För att bättre förstå arbetslöshetens sammansättning behöver man även analysera skillnader i arbetslöshetsnivåer mellan olika grupper av arbetslösa. Diagrammet nedan visar den relativa arbetslösheten som genomsnitt av kvartal 4 2016 och kvartal 1 2017. I bilaga 3 presenteras nämnda variabler även på kommunnivå.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelat på olika grupper i Västernorrlands län genomsnitt av kv4 2016 och kv1 2017

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

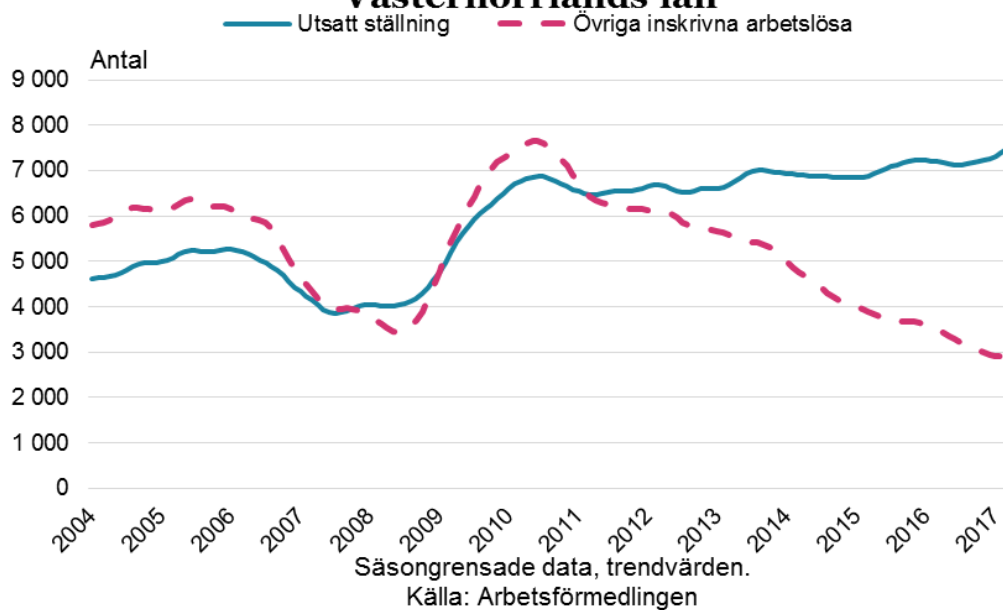
Av diagrammet framgår att länet har en högre andel utrikes födda personer som arbetslösa jämfört med riket. I jämförelse med samma tid förra året så har även arbetslösheten ökat inom gruppen. Den ökade arbetslösheten beror på en större inströmning till arbetskraften. Dock har gruppen även haft en positiv utveckling rörande antalet som har fått jobb. Inom länet är det Härnösand som har den högsta arbetslösheten bland utrikes födda. De senaste åren har Härnösand haft ett stort mottagande av nyanlända och arbetsmarknaden i Härnösand, vilken har ett stort inslag av högkvalificerade jobb, har inte kunnat absorbera det stora inflödet i arbetskraften. Den lägsta arbetslösheten bland utrikes födda finns att hitta i Timrå. Konjunkturen har varit mycket stark i Timrå de senaste åren vilket bidragit till att företagen har stort behov av arbetskraft.

I gruppen utrikes födda finns det även en stor andel som har en relativt kort utbildningsbakgrund. Detta i ett läge där majoriteten av de arbeten som finns tillgängliga åtminstone kräver en gymnasialexamen. Därmed har denna grupp svårare att ta sig in på arbetsmarknaden.

Diagrammet visar även tydligt att utbildning lönar sig. Högst arbetslöshet finns att hitta hos personer med enbart en förgymnasial utbildning. Detta påtalar vikten av att ha en

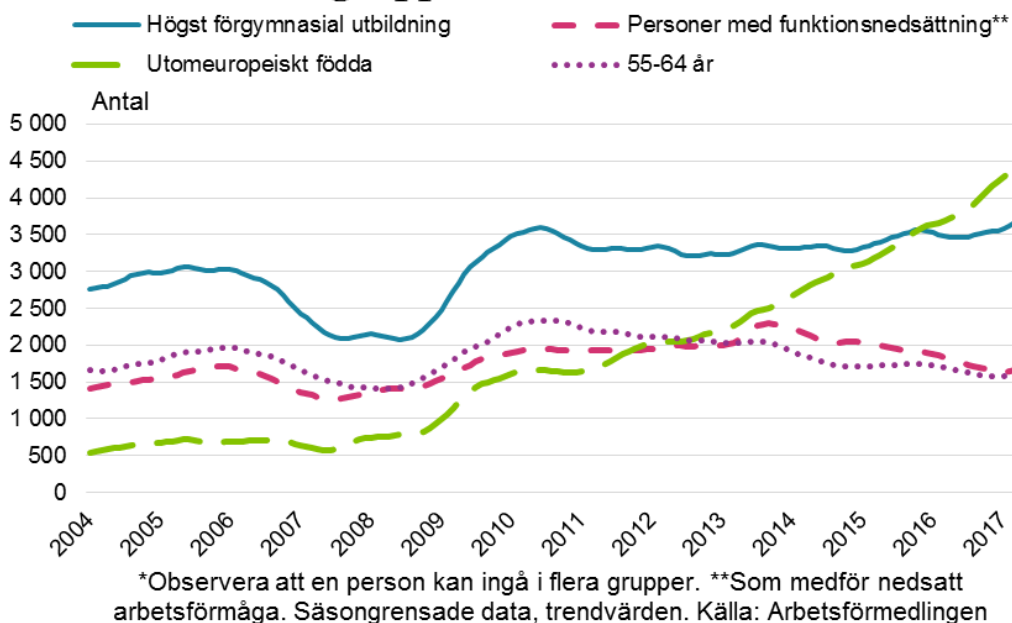
fullgod gymnasieexamen. I jämförelse med samma tid förra året har arbetslöshetsnivån varit oförändrad. Arbetslöshetsnivån inom länet skiljer sig påtagligt främst i gruppen med enbart förgymnasial utbildning. Timrå har lägst andel personer med förgymnasial utbildning medan den högsta andelen finns i Härnösand.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i Västernorrlands län

Av diagrammet framgår det tydligt att antalet som är i utsatt ställning stadigt har ökat sedan 2011 medan övriga inskrivna arbetslösa har minskat i allt snabbare takt. Diagrammet visar även att ökningen av antalet som är i utsatt ställning accelererar i slutet på 2016 och början på 2017. Den kraftfulla ökningen beror på att allt fler av de personer som hösten 2015 kom till Sverige som flyktingar börjar bli inskrivna på länets arbetsförmedlingar.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelade på enskilda grupper* i Västernorrlands län

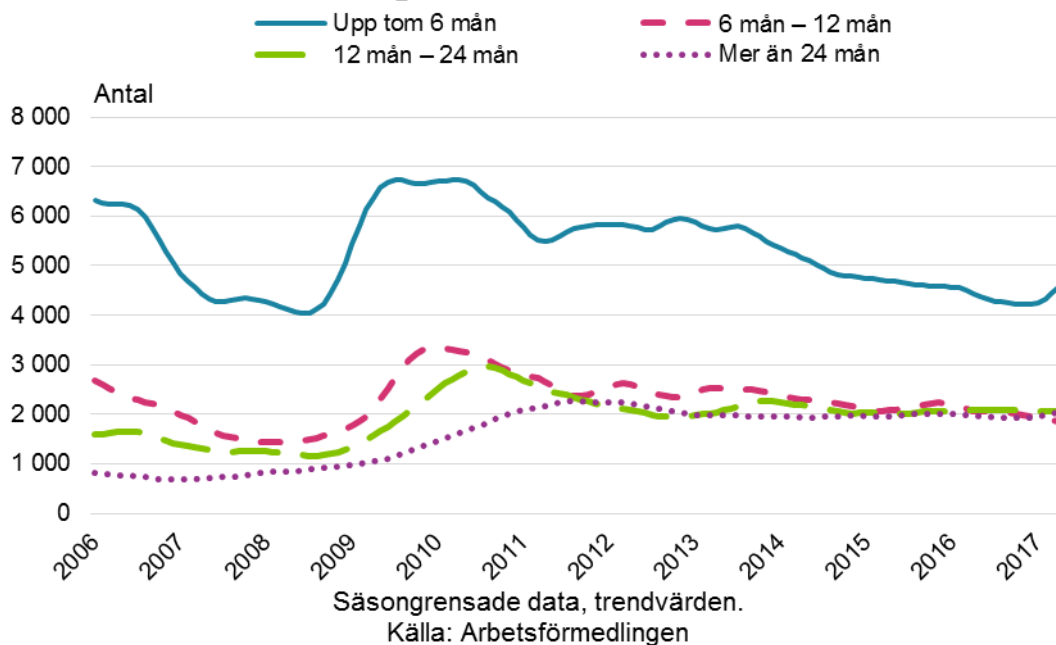

Av diagrammet framgår att det främst är i gruppen utomeuropeisk födda som ökningen av antal inskrivna arbetslösa har varit störst. Detta kan förklaras med att allt fler som fått uppehållstillstånd skrivs in på arbetsförmedlingarna i länet. Den utomeuropeiska gruppen är väldigt heterogen. I gruppen finns många som har akademisk examen samt andra färdigheter som genom validering, språkutbildning, snabbspår, kompletterande utbildning samt effektiv matchning tillför den kompetens som efterfrågas inom ett flertal bristyrken. Det finns även personer i denna grupp som har en längre väg till arbetsmarknad på grund av språket och av deras svaga utbildningsbakgrund. Detta stärks av diagrammet ovan där antalet som enbart har förgymnasial utbildning och gruppen utomeuropeisk födda ökat trendmässigt.

Tider utan arbete

Diagrammet nedan visar antalet inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen efter hur långa tider de varit utan arbete. Den kraftiga ökningen under 2008 av antalet arbetslösa som varit utan arbete i mindre än sex månader är resultatet av den finanskris som världen upplevde 2008/2009. Tusentals personer gick då ifrån arbete till arbetslöshet.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år efter inskrivningstid i Västernorrlands län

Skiftande konjunkturläge på arbetsmarknaden skapar stora svängningar bland de korttidsinskrivna, medan det i mindre utsträckning påverkar de med långa inskrivningstider.

Av diagrammet framgår att vi ser ett trendbrott i minskningen av antalet personer i inskrivningstider upp till 6 månader. Detta är effekten av den snabba ökningen av antalet inskrivna personer ur det stora inflödet av asylsökande under 2015 som fått uppehållstillstånd.

Ett flertal av personer med långa inskrivningstider utan arbete tillhör någon av grupperna med särskilt utsatt ställning (högst förgymnasial utbildning, utomeuropeiskt födda, personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt 55-64 år). Långa tider utan arbete innebär oftast extra svårigheter att komma tillbaka till ett varaktigt arbete. På grund av att personen till exempel tappar viktiga nätverk på arbetsmarknaden eller missar vanligt förekommande kompetensutveckling inom ett yrke.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

Länet står inför många utmaningar och möjligheter. De senaste åren har länet haft en ekonomisk tillväxt och länets företag har haft en god utveckling. Sysselsättningen börjar återigen återhämtas efter chocken av finanskrisen. Allt fler företag investerar och har positiva förväntningar på framtiden. Denna utveckling bedöms fortsätta även under prognosperioden. Dock finns det orosmoln i fråga om den framtida kompetensförsörjningen i länet. Företag får det allt svårare att hitta kompetens för att kunna växa och bidra till en fortsatt positiv tillväxt.

En växande andel äldre personer i befolkning samt en ökad andel utrikes födda i utbildningsväsendet sätter hög press på expanderingsav den offentliga servicen. Detta i ett läge där den offentliga sektorn redan har stora problem att ersätta de personer som går i pension.

Det stora tillskottet av utrikes födda har inneburit en möjlighet för länet att tackla bland annat den stora demografiska utmaningen som finns. Många i denna grupp är i arbetsför ålder och har de rätta kompetenserna för att bli till en tillgång på arbetsmarknaden. Dock visar statistik att denna grupp har stora problem att komma in på arbetsmarknaden vilket får stora negativa effekter på integrationen. Risken att fastna i arbetslösheten samt bli beroende av försörjningsstöd ökar. En ytterligare risk är att denna potentiella arbetskraft lämnar länet för andra regioner.

Det finns många goda exempel i länet när integrationen och etableringen fungerar på ett effektivt och bra sätt. Dock för att kunna snabba på processen behövs ett helhetsperspektiv på möjligheter och en gemensam syn vilka problem som måste lösas. För att kunna få en effektiv matchning, undvika framtida långtidsarbetslöshet och undvika en ökad press på kommunens sociala verksamhet krävs det korta ledtider både mellan offentliga aktörer men även mellan myndigheter och företagen. För att uppnå detta krävs en kontinuerlig kommunikation mellan alla aktörer samt en grundläggande förståelse för var och ens verksamhet. Om man lyckats med detta kommer länet att växa, få unika konkurrensfördelar och bli en attraktiv region att bo och leva i.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för vårt arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planering av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagens kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 472 arbetsställen inom det privata näringslivet i Västernorrlands län och svarsfrekvensen blev 93,5 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 75 offentliga arbetsgivare i urvalet i Västernorrlands län och svarsfrekvensen uppgick till 95,5 procent.

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

Bilaga 2. Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 4 2016 och kvartal 1 2017, Västernorrlands län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin- nor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Högst för- gymnasi- al	Gym- nasial	Efter- gymnasi- al
Ånge	8,9	7,8	9,9	17,6	6,4	6,3	40,1	23,2	6,8	7,1
Timrå	6,7	6,7	6,8	13,7	4,9	4,7	27,4	16,1	5,7	4,5
Härnösand	11,9	9,9	13,7	18,3	6,2	5,2	49,6	38,8	8,2	8,0
Sundsvall	7,9	6,9	8,9	13,1	6,2	5,1	29,3	23,9	7,0	4,6
Kramfors	11,4	9,0	13,4	19,3	6,7	6,2	47,4	34,0	7,1	9,5
Sollefteå	11,4	9,4	13,3	18,3	6,9	5,9	48,0	34,2	7,5	7,7
Örnsköldsvik	8,8	7,6	9,7	14,9	6,8	5,9	38,0	25,1	7,7	5,9
Länet	9,0	7,7	10,1	15,1	6,4	5,5	36,9	26,9	7,2	5,8
Riket	7,7	7,1	8,3	11,3	6,3	4,2	22,3	22,6	6,3	5,1

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Västernorrlands län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedöms även jobbmöjligheterna under de närmaste fem och tio åren.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenterar vi i december 2017.